

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-04-21
meddelad i
Vänersborg

Mål nr M 935-16

SÖKANDE

Borås Energi och Miljö AB, 556527-5590
Box 1713
501 17 Borås
Ombud: Advokat Anders Linnerborg
Setterwalls Advokatbyrå i Malmö AB
Box 4501
203 20 Malmö

SAKEN

Ansökan om ändring av villkor i medgivet tillstånd (mål M 3552-12) att uppföra och bedriva verksamhet vid biogasanläggning m.m. (Sobacken) på fastigheterna Borås Rydboholm 1:342 och 1:451

DOMSLUT

Med ändring av vad som bestämts i Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, deldom den 20 januari 2014 förordnar mark- och miljödomstolen att villkor 5.11 ska ha följande lydelse

Biogasanläggningen ska vara försedd med gastäta efterrötkammare med gasuppsamling och avledning till gashanteringssystemet. Efterrötkamrarna ska dimensioneras så att det säkerställs att gasproduktionen minimeras innan rötresten leds till rötrestlagren, dock med en minsta uppehållstid motsvarande en vecka. Vad gäller den befintliga biogasanläggning som tillståndsprövats under 2006 och 2012 ska dock kravet på minsta uppehållstid inte gälla för tiden före den 10 februari 2024.

Dok.Id 327704

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 08:00-16:00 -

BAKGRUND

Vänersborgs tingsrätt, mark- och miljödomstolen, lämnade den 20 januari 2014 Borås Energi & Miljö AB tillstånd enligt miljöbalken att uppföra och bedriva verksamhet vid kraftvärmeanläggning, biogasanläggning, avloppsreningsverk samt avfallsanläggning på fastigheterna Borås Rydboholm 1:342 och 1:45. För biogasanläggningen föreskrevs härvid bl.a. följande villkor

5.11 Biogasanläggningen ska vara försedd med gastäta efterrötkammare med gasuppsamling och avledning till gashanteringssystemet. Efterrötkamrarna ska dimensioneras så att det säkerställs att gasproduktionen minimeras innan rötresten leds till rötrestlagren, dock med en minsta uppehållstid motsvarande en vecka.

ANSÖKAN

Borås Energi & Miljö AB har nu yrkat att villkor 5.11 ska kompletteras med följande tillägg.

Kravet på minsta uppehållstid ska dock inte gälla för den redan tidigare tillståndsgivna biogasanläggningen.

Borås Energi & Miljö AB har anfört bl.a. följande till utveckling av sin talan. Vid Sobacken i Borås bedriver idag Borås Energi & Miljö AB verksamhet vid bl.a. en avfallsanläggning, ett s.k. miljöcenter för återvinning och avfallshantering, samt en biogasanläggning med uppgraderingsstation. Borås Energi & Miljö AB erhållit tillstånd till utökning av verksamheten vid avfallsanläggningen och biogasanläggningen samt även om nyuppförande av ett avloppsreningsverk och en kraftvärmeanläggning i anslutning till avfallsanläggningen.

Vid en samlokalisering på Sobacken kommer biogas att produceras från såväl biologiskt hushållsavfall som från avloppsslam. Detta kommer att betyda att en gemensam anläggning med tillhörande gasuppgradering uppförs, vilket kommer att leda till en effektivare produktion såväl ekonomiskt som miljömässigt och driftsäkerhetsmässigt.

Den befintliga avfallsanläggningen med då förekommande biogasanläggning, tillståndsprövades så sent som 2006. En ny uppgraderingsanläggning tillståndsprövades 2012 och fick tillstånd av Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västra Götaland. I båda dessa prövningar har redan skärpta krav ställts på verksamheten vad avser utsläpp av metan.

Den befintliga biogasanläggningen i anslutning till avfallsanläggningen ska successivt utmönstras till förmån för en ny anläggning med bättre prestanda. Stora investeringar kommer att ske för den nya anläggningen, men det är tänkt att den befintliga anläggningen ska fungera så som den nyligen prövats tillåten, till den tas ur bruk.

I mark- och miljödomstolens dom den 20 januari 2014 har totalt sett ett antal ytterligare krav på verksamheten avseende uppsamling, avskiljande och kontroll av metan tillkommit. Prövningen sammantaget innebär stora förtjänster för alla inblandade verksamheter med avseende på klimatpåverkan och inte minst metan.

I ansökan av den planerade verksamheten höll bolaget isär den befintliga biogasanläggningen från den tillkommande och det framgår av redovisningen att helt olika förutsättningar gäller för den befintliga anläggningen, som domstolen dessutom sett vid två tillfällen vid syn. Eftersom den nya biogasanläggningen skulle kunna upphandlas och utformas förutsättningslöst, handlade diskussionen mycket om hur en ny anläggning skulle utföras och vilken prestanda den skulle ha. I prövningen lämnade bolaget förslag till särskilda villkor i ansökan. Med hänsyn till att prövningen har avsett en betydelsefull anläggning av stor vikt för Borås har det också anlagts en hög ambitionsnivå i villkorsförslagen. De särskilda villkoren var i ansökan närmare 100 stycken för de fyra verksamheterna.

Villkoren kom också att diskuteras under såväl kompletteringen som i remissförfarandet och under huvudförhandlingen och det visade sig då att det fanns många olika förslag att reglera de frågor som villkoren avsåg. Ett särskilt problem var att det både var en befintlig verksamhet och en ännu ej tillbliven verksamhet som skulle fungera under samma villkorskatalog.

Trots att det lades ner ett omfattande arbete med villkoren under prövningen, kom något villkor utan egentlig avsikt att få en verkan som nu vållar onödiga och potentiellt oerhört kostsamma problem, vilket olyckligtvis upptäckts först efteråt.

I domen framgår att det förekom diskussion angående utrotning och hur man kan få metangasbildningen att avstanna. Det anfördes i målet från Länsstyrelsen bl.a. följande.

I Avfall Sveriges Rapport U2010:07 "utformning av biogödsellager på svenska biogasanläggningar" visar emissionsmätningar från rötrestlager på konsekvent lägre emissionsmätningar från anläggningar som är försedda med efterrötning med gasuppsamling före rötrestlagren. I något fall där efterrötkammaren satts urfunktion så har så höga värden som 6-7 procents förluster av metanproduktionen uppmätts. Vanlig teknik vid större biogasanläggningar är att man har en mindre rötkammare dit rötresten leds efter rötkamrarna för att svalna alternativt kylas i en s.k. efterrötkammare, där bildad gas omhändertas. I annat fall behöver processen avbitas genom en styrd temperatursänkning till under 20 °C där metangasproduktionen avstannar då den är värmeberoende. Av ansökan framgår att rötningen kommer att vara termofil och att rötresten endast har en uppehållstid om ca 1,5 dygn i de rötrestlager som är förredda med gasuppsamling. Av ansökan framgår det att bolaget inte anser det vara ekonomiskt försvarbart att utöka rötrestlagervolymen med gasuppsamling, täckning av rötrestbrunnen för uppsamling av gas och/eller kylning av rötresten.

Länsstyrelsen anser inte att man med den föreslagna lösningen har säkerställt att metangasproduktionen avstannar. Det är därför motiverat att i villkor föreskriva att anläggningen ska vara försedd med gastäta efterrötkammare där gasproduktionen avtar i takt med att temperaturen i biogödseln successivt sjunker. Efterrötkammarna ska dimensioneras så att det säkerställs att metangasproduktionen avstannar innan rötresten leds vidare till rötrestlagren. Detta torde innebära en uppehållstid om minst en vecka. Biogasen som produceras ska ledas till anläggningens gasuppsamlingsystem.

Under senare tid har emellertid tekniken för att förse rötrestlagren med gastäta tak förbättrats men det saknas fortfarande driftserfarenheter. I två nyligen fattade beslut av Miljöprövningsdelegationerna i Södermanlands respektive Västmanlands län tillämpas denna teknik. Vårgårda-Herrljunga biogasanläggning kommer också att tillämpa denna teknik efter beslut av Mark- och miljödomstolen (överklagat ärende). Dessa anläggningar är, såvitt Länssty-

relsen förstått, försedda med gastät lagring av rötresten istället för konventionella efterrötkammare. Frågan kring vad som kallas för efterrötkammare respektive gastät lagring av rötrest kan delvis ses som en fråga om ordval och hur man tolkar de olika begreppen. Som andrahandsalternativ kan ett alternativ med gastät lagring av rötrest skulle kunna accepteras under en prövotid. Länsstyrelsen anser fortfarande att det föreslagna villkoret, dvs. att förse anläggningen med en "traditionell" efterrötkammare, är det mest stabila och driftssäkra sättet att konstruera en biogasanläggning.

Av resonemanget och kontexten framgår att det finns många olika sätt att lösa frågan om att få metangasbildningen att avstanna och att detta också får anpassas till anläggningens art och omfattning. Det som också framgår av vad länsstyrelsen avslutningsvis anför är att länsstyrelsen hänför sig till "det bästa sättet att konstruera en biogasanläggning" med vilket får förstås att resonemanget avser den nya tillkommande biogasanläggningen, vilken ännu inte har uppförts. Även referenserna till andra anläggningar av viss typ understryker detta, inte minst då typen av anläggning knappas kan ändras vad avser den befintliga anläggningen. I diskussionen om efterrötning bortsågs det således från att det även finns en befintlig biogasanläggning där det inte förutsättningslöst går att konstruera den på visst sätt. Det går strängt taget att påstå att villkor 5.11 inte alls beskriver den befintliga biogasanläggningen.

För den tillkommande biogasanläggningen delar bolaget helt och hållet länsstyrelsens synpunkter på utförande och det gällande villkoret, men på den befintliga som kommer att avvecklas till förmån för den nya, blir kravet på uppehållstid inte genomförbart.

Av miljöbalken 24 kap 8 § följer att tillståndsmyndigheten efter ansökan från tillståndshavaren får ändra eller upphäva andra bestämmelser och villkor i en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut än sådana som avser storleken av ersättningsbelopp, dock att villkoret får upphävas eller mildras endast om det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs.

Borås Energi & Miljö AB avser att successivt utmönstra den befintliga biogasanläggningen till förmån för den nya. Nyttillkommande anläggning kommer att svara upp mot högt ställda krav och på det sätt som länsstyrelsen har föreslagit. Det ska dock betonas att den befintliga biogasanläggningen var uppe till prövning så sent som 2006 i prövningen av avfallsanläggningen Sobacken och befanns då svara upp mot de krav som ställdes i detta avseende. Även länsstyrelsen accepterade då biogasanläggningens utförande. Det var endast prövningstekniska skäl som gjorde att denna biogasanläggning prövades på nytt i 2012 års prövning och biogasverksamheten hade naturligtvis inte i sig kunnat angripas vid fortsatt drift enligt 2006 års tillstånd.

Det ska tilläggas att det från bolagets sida närmast har uppfattats som ett förbiseende från samtliga inblandade när det aktuella kravet på uppehållstid bestämdes i särskilt villkor, utan att den befintliga anläggningen undantogs. Från att i beskrivningen avhandlats som "befintlig biogasanläggning" och "ny biogasanläggning" kom det sent i processen i stället att gemensamt bli "biogasanläggningen", vilket sannolikt är orsaken till förbiseendet. Det tillägg till villkoret som nu yrkats skulle närmast kunna ses som en rättelse.

Villkoret som det nu ser ut innebära att en i nuläget väl fungerande anläggning skulle få byggas om för i sammanhanget mycket stora kostnader. För att befintlig biogasanläggning skall svara upp mot villkoret krävs att kompletterande efterrötkammare byggs. Dagens uppehållstid är ca 2 dygn i efterrötkammarna vilket innebär att volymen måste ökas 350 %. Denna kostnad uppskattas till ca 10 Mkr. Att påföra ansvarsområdet ytterligare kostnader i denna storleksordning är mycket problematiskt då området sedan start uppvisar ett stort negativt resultat likt flertalet av motsvarande anläggningar inom Sverige. Genom att avsikten är att anläggningen ska avvecklas, innebär det dessutom en stor och omotiverad kapitalförstörelse.

Bättre vore att den gamla biogasanläggningen blir föremål för det fortlöpande förbättringsområde som sker och med de förutsättningar som finns för denna anlägg-

ning. Detta kommer att innebära att inga stora kapitalförluster sker och att bolaget kan använda medel där de kan göra verklig nytta för miljön.

Sammanfattningsvis

- Tillståndsmyndigheten har i tillståndsdomen ställt ett mycket stort antal krav på verksamheterna med sikte på minskad klimatpåverkan.
- Att det inte föreskrevs olika villkor för den befintliga respektive nya biogasanläggningen kan ha berott på ett förbiseende.
- Den nya biogasanläggningen kommer att utföras enligt de höga krav som ställts i domen.
- Den befintliga biogasanläggningen bör kunna tillåtas att fortsätta i det utförande som domen 2006 medger till dess att den avvecklas.

INKOMNA YTTRANDEN

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har förklarat att myndigheten avstår från att yttra sig i målet.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län har anfört följande.

Länsstyrelsen tillstyrker bolagets ändringsförslag under förutsättning att detta tidsbegränsas. Länsstyrelsen föreslår att tiden för vilken undantaget gäller sätts som längst till 10 år räknat från och med tidpunkten när domen vann laga kraft.

Länsstyrelsen har förståelse för att BEM inte kunde förutse alla de konsekvenser ändring av olika villkor medförde i samband med prövningen då denna var intensiv, omfattande och komplex. Hade bolaget yrkat på det undantag som nu är aktuellt vid prövningstillfället hade Länsstyrelsen tillstyrkt att bolaget skulle kunna undanta den befintliga anläggningen under en övergångsperiod.

Borås Energi & Miljö AB har i aktuell ansökan inte redovisat någon konkret tidsplan för en ny biogasanläggning eller bortre gräns för driften av den befintliga. Vidare har man inte heller preciserat vilka andra åtgärder som i stället kan vara aktuella att vidta på den befintliga anläggningen.

Länsstyrelsen gör bedömningen att bolagets begäran om ändring kan tillstyrkas, men att denna ska tidsbegränsas då bolaget varken preciserat hur lång tidsperiod man avser eller redovisat vilka konkreta åtgärder man i övrigt avser vidta i framtiden på anläggningen istället.

Då inget förslag till tidplan föreligger och då tillsynen är delegerad så vi saknar aktuell kunskap om anläggningens utveckling i stort är det svårt att på ett precist sätt yrka på en tidsbegränsning utifrån befintligt underlag. Vidare är det kanske också svårt även för Borås Energi & Miljö AB att på ett precist sätt redovisa när en ny biogasanläggning förväntas tas i drift. Vi anser utifrån det underlag som föreligger att ett undantag kan meddelas enligt bolagets ansökan, men att detta som längst ska kunna omfatta 10 år från det datum då domen vann laga kraft.

Borås Energi & Miljö AB har svarat följande.

Bolaget har tagit del av länsstyrelsens yttrande och har en positiv inställning till det som framförs. Det är svårt att i nuläget lägga an en exakt tidplan för det som ska ske på anläggningen och hur övergångsperioden mellan gammal och ny biogasproduktion ska se ut. Bolaget delar länsstyrelsens uppfattning att tio år kan vara en rimlig tidsrymd att avveckla befintlig biogasproduktion. Däremot anser bolaget att det bör vara tidpunkten för ianspråktagandet av tillståndet som ska utgöra utgångspunkt för dessa tio år.

Tillståndet vann laga kraft i slutet av 2014, men togs av olika skäl inte i anspråk omedelbart. Bolaget anmälde tidpunkt för ianspråktagande av tillståndet och ansökte samtidigt om godkännande av ny säkerhet, den 7 mars 2016. Med denna utgångspunkt anser Bolaget att tiden för undantaget i det ändrade villkoret ska gälla till den 7 mars 2026.

DOMSKÄL

Enligt 24 kap. 8 § miljöbalken gäller att villkor i en tillståndsdom får mildras endast om det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs.

Mot bakgrund inte minst av vad Borås Energi & Miljö AB anfört om kostnaderna för att anpassa befintlig biogasanläggning till villkorskraven och att anläggningen endast ska användas under en begränsad tid får anses att villkor 5.11 är strängare än nödvändigt vad gäller befintlig biogasanläggning.

Enligt 2014 års ska verksamheten vid den nya biogasanläggningen ha satts igång senast i februari 2021. Efter idrifttagandet av den nya anläggningen ska den äldre befintliga anläggningen successivt utmönstras. Längre tid än tre år för denna utmönstringsprocess kan inte anses skälig. Villkorstillägget bör därför tidsbegränsas på sätt länsstyrelsen yrkat.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV425)

Överklagande senast den 12 maj 2016

Göran Stenman

Jolanta Green

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Göran Stenman och tekniska rådet Jolanta Green.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.